

ÖKUMENIKUS TEOLÓGIA: A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Doktori iskola	Ökumené Doktori Iskola
1.3 Szakterület	Teológia
1.4 Képzési szint	PhD
1.5 Szak / Képesítés	Teológia

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Ökumenikus teológia						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Zamfir Korinna egyetemi tanár						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Zamfir Korinna egyetemi tanár						
2.4 Tanulmányi év	1.	2.5 Félév	1.	2.6 Értékelés módja	kollokvium	2.7 Tantárgy típusa	PhD: kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	2	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium	1
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	28	melyből: 3.5 előadás	14	3.6 szeminárium	14
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					60
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					60
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					80
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					20
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	222				
3.8 A félév össz-óraszama	250				
3.9 Kreditszám	10				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• nincs
4.2 Kompetenciabeli	• alapvető szisztematikus teológia ismeretek • a zsinatok tanításának és az egyházszakadások történetének ismerete

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	• Táblával és videoprojektorral felszerelt terem
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	• Táblával és videoprojektorral felszerelt terem; könyvtár

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • az ökumenikus mozgalom és az egyházak ökumenikus elköteleződésének ismerete • kritikai-konstruktív reflexió képessége a teológiai szövegek olvasásában és értelmezésében • a felekezeti viszonyok ismerete • a biblikus és szisztematikus teológia integrálásának képessége • az egyháztörténeti ismeretek alkalmazásának képessége
-----------------------------	---

Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • empátia, kommunikációs készség • párbeszédkészség • a kutatáshoz szükséges készségek fejlesztése (kritikai gondolkodás, elmezés, szintézis) • kritikai gondolkodás képességének kialakítása • a kutatásetika elveinek elsajátítása • a másság tisztelete, tolerancia
------------------------------------	---

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • az ökumenikus párbeszéd kérdéseinek, fontosabb dokumentumainak, eredményeinek megismerése, különös tekintettel a katolikus-protestáns dialógusra
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • az Egyházak Ökumenikus Tanácsa (Hit és Egyházalkotmány) és más fórumok ökumenikus dokumentumainak megismertetése • a megigazulástan, az egyházmodellek, az eukarisztia, egyházi szolgálat, közös értelmezési lehetőségei

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Az ökumenikus párbeszéd fórumai, alapelvei és módszere. A differenciált konszenzus és a kiengesztelődött különbségek. Az EÖT és az ökumenikus párbeszéd. Bilaterális és multilaterális párbeszéd	előadás	Megigazulásról szóló közös nyilatkozat From Conflict to Communion 70, 123, 138, Lukács L., Az egység útján, Vigilia 2000, 721 Hietamáki, <i>Agreeable Agreement</i> Rinderknecht, <i>Differentiated Consensus</i> Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i>
2. A katolikus egyház ökumenikus elköteleződése. <i>Lumen gentium</i> és az <i>Unitatis redintegratio</i> . ökumenikus jelentősége. A zsinati egyháztan.	előadás	<i>Lumen gentium</i> <i>Unitatis redintegratio</i> Zamfir, <i>Az ökumenizmus útján</i> Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i> , 34–49
3. Tendenciák a katolikus egyházban. Az <i>Ökumenikus direktórium</i> . <i>Ut unum sint</i> . <i>Dominus Iesus</i> . <i>Ferenc pápa ökumenikus gesztusai</i>	előadás	<i>Ökumenikus direktórium</i> <i>Ut unum sint</i> <i>Dominus Iesus</i> Bräuer, Pope Francis Kehl, Die eine Kirche und die viele Kirchen Neuner, Kirchen und kirchliche Gemeinschaften Zamfir, <i>Ökumenikus teológi.</i>
4. A megigazulásról szóló katolikus-lutheránus párbeszéd.	előadás	<i>Lehrverurteilungen – kirchentrennend? I.</i> <i>Közös nyilatkozat a megigazulásról</i> <i>From Conflict to Communion</i> Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i>
5. Az EÖT egyházana. Egységmodellek. EÖT dokumentumok az egyház küldetéséről	előadás	Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i>
6. A protestáns egyházak álláspontja az ökumenizmushoz. A teológiai párbeszéd lehetőségei és nehézségei	előadás	Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i>
7. Az eukarisztia – alapvető teológiai kérdések, viták	előadás	Zamfir, <i>Katolikus-protestáns párbeszéd</i> Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i>
8. Az eukarisztia az ökumenikus párbeszédben	előadás	Limai dokumentum <i>From Conflict to Communion</i> Zamfir, <i>Katolikus-protestáns párbeszéd</i>

		Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i>
9. Az egyházi szolgálat – alapvető teológiai kérdések, viták	előadás	Zamfir, <i>Katolikus-protestáns párbeszéd</i> Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i>
10. Az egyházi szolgálat az ökumenikus párbeszédben	előadás	Limai dokumentum <i>From Conflict to Communion</i> Zamfir, <i>Katolikus-protestáns párbeszéd</i> Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i>
11. Az ökumenikus párbeszéd recepciójának kérdése	előadás	Zamfir, <i>Katolikus-protestáns párbeszéd</i>
12. Az ökumenikus Charta. Az ökumenikus párbeszéd mai tendenciái. Refo 500	előadás	<i>Charta Oecumenica</i> Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i> , 221–224. <i>From Conflict to Communion</i>
<p>Könyvészet Zamfir K., <i>Ökumenikus teológia</i>, Kv., 2007. Zamfir K., <i>A katolikus-protestáns egyháztani párbeszéd eredményei</i>, Kv., 2007.</p> <p>Egyházi megnyilatkozások</p> <p>II. János Pál, <i>Ut unum sint. „Hogy egyek legyenek” kezdetű enciklikája az ökumenikus törekvésekről</i>, Budapest, 1996. <i>A II. vatikáni zsinat dokumentumai</i>, ford., szerk. Diós I., Budapest, 2000 Hittani Kongregáció, <i>„Dominus Iesus” nyilatkozat Jézus Krisztus és az Egyház egyetlen és egyetemesen üdvözítő voltáról</i>, Budapest, 2000. Keresztények Egységét Előmozdító Pápai Tanács, <i>II. Ökumenikus direktórium. Az ökumenizmus elveinek és szabályainak alkalmazásáról</i> (1993), Római Dokumentumok IV, Budapest, 1996.</p> <p>Ökumenikus dokumentumok</p> <p>Lutheránus Világszövetség, Római Katolikus Egyház, <i>Közös nyilatkozat a megigazulás tanításáról</i>, MÉRLEG 2 (2000) 179–190. http://www.lutheran.hu/nyilatkozat/</p> <p><i>A szembenállástól a közösségig. Evangélikus – Római Katolikus közös megemlékezés a reformációról 2017-ben</i> (ford. Pap Kinga Marjatta, a fordítást lektorálta Kránitz Mihály, Reuss András), Budapest 2016, https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/dtpw-from_conflict_to_communion_hu.pdf</p> <p>World Council of Churches, Faith and Order, <i>Baptism, Eucharist, and Ministry</i> (1982), Geneva (2004) (magyarul <i>Kereszttség, úrvacsora, lelkeszi szolgálat, Theologiai szemle</i> 6 [1982], 321–338).</p> <p>További irodalom</p> <p>Békés G., <i>Krisztusban mindnyájan egy. Keresztények egysége – utópia?</i>, Pannonhalma, 1993.</p>		

<p>Bräuer, M., Pope Francis and Ecumenism, <i>The Ecumenical Review</i> 69.1 (2017) 4-14 http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/erev.12261/pdf</p> <p>Fries, H., Rahner, K., <i>Einigung der Kirchen – reale Möglichkeit. Mit einer Bilanz „Zustimmung und Kritik“ von H. Fries</i> (QD 100), Freiburg-Basel-Wien, ⁵1985.</p> <p>Neuner, P., <i>Kirchen und kirchliche Gemeinschaften</i>, in M.J. Rainer (szerk.), „<i>Dominus Iesus</i>“: <i>Anstößige Wahrheit oder anstößige Kirche?, Dokumente, Hintergründe, Standpunkte und Folgerungen</i>, Münster, ²2001, 196–211.</p> <p>Zamfir K., A katolikus egyház az ökumenizmus útján, in Nóda Mózses - Zamfir Korinna - Bodó Márta, <i>A II. vatikáni zsinat maradandó időszere</i> (A Katolikus Akadémia kiadványai 1), Budapest: Szent István Társulat, Cluj: Verbum, 2014, 197-240.</p> <p>Zamfir K., Charta Ecumenica, imbold pentru ecumenismul european si local, in <i>Charta Ecumenica</i>, Asociația Ecumenică a Bisericii din România 2 (2005) 21–36.</p>		
<p>8.2 Szeminárium</p>	<p>Didaktikai módszerek</p>	<p>Megjegyzések</p>
<p>1. A Megigazulásról szóló közös nyilatkozat elemzése</p>	<p>egyéni munka, a kérdések megvitatása</p>	<p><i>Megigazulásról szóló közös nyilatkozat</i> Zamfir, <i>Ökumenikus teológia</i></p>
<p>2. A Limai Dokumentum és recepciója</p>	<p>egyéni munka, a kérdések megvitatása</p>	<p><i>Baptism, Eucharist, Ministry</i> <i>The Nature and Purpose of the Church</i> <i>From Conflict to Communion</i></p>
<p>3. A katolikus-anglikán párbeszéd témái</p>	<p>egyéni munka, a kérdések megvitatása</p>	<p>ARCIC, <i>Authority in the Church</i> I-II</p>
<p>4. Primátus, péteri szolgálat</p>	<p>egyéni munka, a kérdések megvitatása</p>	<p>II. János Pál, <i>Ut unum sint</i> Békés G., Péteri tisztség és szolgálat az egyházban, in uő, <i>Krisztusban mindnyájan</i>, 232-244. Gánóczy S., Kálvin és a pápaság Rahner, Ratzinger, <i>Episkopat und Primat</i>.</p>
<p>5. Facing Unity. Az egyházi szolgálat elismerésének lehetőségei</p>	<p>egyéni munka, a kérdések megvitatása</p>	<p>Facing Unity Zamfir, <i>A katolikus-protestáns egyháztani párbeszéd</i>,</p>
<p>6. Az egyház egysége – reális lehetőség</p>	<p>egyéni munka, a kérdések megvitatása</p>	<p>Fries, Rahner, <i>Einigung der Kirchen – Reale Möglichkeit</i></p>
<p>7. Egység-modelllek</p>	<p>egyéni munka, a kérdések megvitatása</p>	<p>Békés, <i>Keresztények egysége</i>, Mérleg 73–90. Fries, <i>Reznáció és remény</i>, 136–142. Fries, Rahner, <i>Einigung der Kirchen. Princetoni javaslat</i> Zamfir, <i>A katolikus-protestáns egyháztani párbeszéd</i>, 340-371.</p>
<p>8. Szentírás és hagyomány</p>	<p>egyéni munka, a kérdések</p>	<p><i>Scripture, Tradition and Traditions</i> Congar, <i>Az Egyház élő hagyomány</i></p>

	megvitatása	Török, <i>Írás és Hagyomány</i> Zamfir, "Aki nem ismeri a Szentírást"
9. Az ökumenikus ima és istentisztelet. A szentségi közösség lehetőségei és korlátai	egyéni munka, a kérdések megvitatása	<i>Unitatis reintegratio</i> <i>Ökumenikus Direktórium</i> <i>Limai liturgia</i> <i>Abendmahlsgemeinschaft</i> Zamfir, <i>A katolikus-protestáns egyháztani párbeszéd</i> , 212-228
10. A vegyes házasság lehetőségei és problémái		<i>Ökumenikus Direktórium</i> Ágoston, <i>Vegyes házasság</i> , 37-41. Neuner, <i>Ein katholischer Vorschlag</i> , 443-450. Neuner, <i>Théologie œcuménique</i> , 413-429
11. Roger testvér és Taizé ökumenikus hivatása	egyéni munka, a kérdések megvitatása	Spink, <i>Roger testvér, Taizé alapítója</i> Escaffit, Rasiwala, <i>Histoire de Taizé</i> Scatena, <i>Taizé: le origini</i> Zamfir, <i>Transcending Confessional Borders</i>
12. Kollokvium		
Könyvészet		
Zamfir Korinna, <i>Ökumenikus teológia</i> , Egyetemi Kiadó, Kv., 2007. Zamfir K., <i>A katolikus-protestáns egyháztani párbeszéd eredményei</i> , Egyetemi Kiadó, Kv., 2007. II. János Pál, <i>Ut unum sint</i> („Hogy egyek legyenek” kezdetű enciklika az ökumenikus törekvésekről), SZIT, Budapest, 1996. Paulus VI, <i>Matrimonia mixta</i> (1970), in <i>Enchiridion Vaticanum</i> . Documenti ufficiali de la Santa Sede 3, Bologna, ¹⁰ 1980, 1440-1453. <i>A II. vatikáni zsinat dokumentumai</i> , ford., szerk. Diós I., SZIT, Budapest, 2000. Hittani Kongregáció, „ <i>Dominus Iesus</i> ” nyilatkozat Jézus Krisztus és az Egyház egyetlen és egyetemesen üdvözítő voltáról (ford. Diós I.), SZIT, Budapest, 2000. Keresztények Egységét Előmozdító Pápai Tanács, <i>II. Ökumenikus direktórium. Az ökumenizmus elveinek és szabályainak alkalmazásáról</i> (1993), Római Dokumentumok IV, SZIT, Budapest, 1996. Hitvallási iratok és reformátorok írásai <i>Die Bekenntnisschripte der evangelisch-lutherischen Kirche</i> , Göttingen, ⁹ 1982. Calvin, Jean <i>A keresztény vallás rendszere 1-2</i> , ford. Buzogány D.; szerk. Bogárdi Szabó I., Budapest: Kálvin, 2014. Joannis Calvini opera quae supersunt omnia, szerk. Cunitz, Edouard, Baum, Johann-Wilhelm Reuss, Eduard Wilhelm Eugen, (Corpus reformatorum), Braunschweig: C.A. Schwetschke, 1863-1900, https://archive-ouverte.unige.ch/unige:650		

Martin Luthers Werke, Weimar 1883-1929 (Weimarer Ausgabe – WA),
<http://www.lutherdansk.dk/WA/D.%20Martin%20Luthers%20Werke,%20Weimarer%20Ausgabe%20-%20WA.htm>

Ökumenikus párbeszéd

Katolikus–anglikán:

Anglican-Roman Catholic Final Report, *Authority in the Church* I-II,

http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/angl-comm-docs/rc_pc_chrstuni_doc_1981_authority-church-ii_en.html

http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/documents/rc_pc_chrstuni_doc_12051999_gift-of-aurority_en.html

További témák (eukarisztia, egyházi szolgálat, Mária):

http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/sub-index/index_anglican-comm.htm

Katolikus–evangélikus (áttekintés):

From Conflict to Communion. Report of the Lutheran–Roman Catholic Commission on Unity (2013),
http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/lutheran-fed-docs/rc_pc_chrstuni_doc_2013_dal-conflitto-alla-comunione_en.htm;

magyarul *A szembenállástól a közösségig. Evangélikus – Római Katolikus közös megemlékezés a reformációról 2017-ben* (ford. Pap Kinga Marjatta, a fordítást lektorálta Kránitz Mihály, Reuss András), Budapest 2016,
https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/dtpw-from_conflict_to_communion_hu.pdf

Megigazulás:

Lutheránus Világszövetség, Római Katolikus Egyház,
Közös nyilatkozat a megigazulás tanításáról, MÉRLEG 2 (2000) 179–190.

<http://www.lutheran.hu/nyilatkozat/>

Karl Lehmann - Wolfhart Pannenberg (szerk.),
Lehrverurteilungen – kirchentrennend? I, Rechtfertigung, Sakramente und Amt in Zeitalter der Reformation und heute, Freiburg - Göttingen 1986.

Szentírás – hagyomány:

Scripture, Tradition and Traditions, in *The Fourth World Conference on Faith and Order. The Report from Montreal 1963*, ed. by P.C. Rodger and L. Vischer, Faith and Order Paper No. 42, London: World Council of Churches, 1964, 54-54,
<https://www.andrews.edu/~fortind/Scripture-Tradition-traditions.htm>

Eukarisztia/úrvacsora:

World Council of Churches, Faith and Order, *Baptism, Eucharist, and Ministry* (1982), Geneva (2004)
(magyarul *Keresztség, úrvacsora, lelkeszi szolgálat, Theologiai szemle* 6 [1982], 321–338).

Centre d'études oecuméniques (Strasbourg), Institut für Ökumenische Forschung (Tübingen),
Konfessionskundliches Institut (Bensheim),
Abendmahlsgemeinschaft ist möglich. Thesen zur eucharistischen Gastfreundschaft, Frankfurt a. M., 2003.

Egyház és egyházi szolgálat

World Council of Churches, Faith and Order, *The Nature and Mission of the Church*, Geneva: WCC, 2005.

Egyházak Ökumenikus Tanácsa

World Council of Churches, Faith and Order *Baptism, Eucharist, and Ministry* (1982), Geneva (2004)
magyarul: *Keresztség, úrvacsora, lelkeszi szolgálat, Theologiai szemle* 6 [1982], 321–338.

World Council of Churches, Faith and Order, *The Nature and Mission of the Church* (2005), F&O Paper No. 198, Geneva: WCC, 2005.

<https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/faith-and-order/i-unity-the-church-and-its-mission/the-nature-and-mission-of-the-church-a-stage-on-the-way-to-a-common-statement>

World Council of Churches, Faith and Order, *The Church—Towards a Common Vision* (2012) F&O Paper No. 214

<https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/faith-and-order/i-unity-the-church-and-its-mission/the-church-towards-a-common-vision>

Lutheránus-katolikus párbeszéd

Karl Lehmann - Wolfhart Pannenberg (szerk.),
Lehrverurteilungen – kirchentrennend? I, Rechtfertigung, Sakramente und Amt in Zeitalter der Reformation und heute, Freiburg - Göttingen 1986.

Joint Lutheran – Roman Catholic Study Commission,
The Gospel and the Church (1972) („Malta Report”),
http://www.prounione.urbe.it/dia-int/l-rc/doc/e_l-rc_malta.html (germ. Römisch-katholische / Evangelisch-lutherische Studienkommission, *Das Evangelium und die Kirche*, 1972, in H. MEYER, *Dokumente wachsender Übereinstimmung. Sämtliche Berichte und Konsentexte interkonfessionaler Gespräche auf Weltebene I*, Frankfurt a. M., ²1991, 248-271.

Joint Evangelical-Lutheran – Roman Catholic Commission, *Facing Unity. Models, Forms and Phases of Catholic-Lutheran Church Fellowship*
http://www.prounione.urbe.it/dia-int/l-rc/doc/e_l-rc_facing.html.

Bilaterale Arbeitsgruppe der Deutsche Bischofskonferenz und der Kirchenleitung der

Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche Deutschlands, *Communio Sanctorum: die Kirche als Gemeinschaft der Heiligen*, Paderborn-Frankfurt a. M., 2000)

https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/communio_sanctorum.pdf

Commission of the Catholic Bishops Conference of Germany and the Lutheran Church of Germany, *Communio Sanctorum: The Church as the Communion of Saints*, Collegeville, MI: Liturgical Press, 2004, 16-19 (paragrafele 42–56).

https://books.google.ro/books?id=aMCrijHLs6sC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Római Katolikus – Lutheránus Vegyes Bizottság: *The Ministry in the Church* (1981),

http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/information_service/pdf/information_service_48_en.pdf

Amerikai Lutheránus-Katolikus párbeszéd: *The Church as Koinonia of Salvation: Its Structures és Ministries (Lutherans and Catholics in Dialogue)* (2004),

<http://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/ecumenical-and-interreligious/ecumenical/lutheran/koinonia-of-salvation.cfm>

Lutheránus Világszövetség, Keresztény Egységet Előmozdító Pápai Tanács, *The Apostolicity of the Church* (2005), http://www.prounione.urbe.it/dia-int/l-rc/doc/e_l-rc_ap-01.html

Evangelical Lutheran Church in America - United States Conference of Catholic Bishops, Declaration on the Way: Church, Ministry and Eucharist, 2015

http://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/ecumenical-and-interreligious/ecumenical/lutheran/upload/Declaration_on_the_Way-for-Website.pdf

Lutheránus dokumentumok:

EKD, *Kirchengemeinschaft nach evangelischem Verständnis. Ein Votum zum geordneten Miteinander bekenntnisverschiedener Kirchen* (EKD-Texte 69), 2001, http://www.unifr.ch/iso/assets/files/EKD_Einheit.pdf

Lutheránus Világszövetség: *Episcopal Ministry Within the Apostolicity of the Church. The Lund Statement by the Lutheran World Federation* (2007), http://ecumenism.net/archive/docu/2007_lwf_lund_episcopal_ministry_apostolicity_church_en.pdf.

Református Világszövetség és Egység Tanács:

The Presence of Christ in Church and World (1977), http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/alliance-reform-docs/rc_pc_chrstuni_doc_19770301_first-phase-dialogue_en.html

Towards a Common Understanding of the Church (1990),
http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/alliance-reform-docs/rc_pc_chrstuni_doc_19900101_second-phase-dialogue_en.html

The Church as Community of Common Witness to the Kingdom of God (2007),
http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/alliance-reform-docs/rc_pc_chrstuni_doc_20070124_third-phase-dialogue_en.html

Egyéb

Európai Egyházak Konferenciája, Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa, *Charta Oecumenica – Ökumenikus Charta. Irányelvek az európai egyházak bővülő együttműködéséhez*, *Mérleg* 3 (2002) 297–306 (*Charta Oecumenica. Guidelines for the Growing Cooperation among the Churches in Europe*, Metropolitan Jérémie, President: Conference of European Churches, Cardinal Miloslav Vlk, President: Council of European Bishops' Conference, 2001).

Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, Magyarországi Református Egyház, Magyarországi Evangélikus Egyház, *Ökumenikus esketési szertartások rendje*, <http://www.katolikus.hu/aktualis/esketes-ajanlas.html>

Szakirodalom

Ágoston F., Vegyes házasság vagy ökumenikus házasság?, *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Theologia Catholica Latina* XLVI.1 (2001) 37-41.

Békés G., *Egyház a Lélek erőterében. Alapvető egyháztani témák a II. vatikáni zsinaton*, Pannonhalma, 1999.

Békés G., Keresztények egysége – utópia?, *Mérleg* 1 (1993) 73–90.

Békés G., *Krisztusban mindnyájan egy. Keresztények egysége – utópia?*, Pannonhalma, 1993.

Békés G., Péteri tisztség és szolgálat az egyházban, in *úó, Krisztusban mindnyájan*, 232-244.

Bergjan, S.-P., Ecclesiology in Faith and Order Texts, *The Ecumenical Review* 46.1 (1994) 45–77.

Buzogány D., *Melanchthon úrvacsorata levelei alapján*, (Erdélyi református egyháztörténeti füzetek, 1), Budapest, 1999.

Congar, Y., *Az Egyház élő hagyománya. Tanulmány a hagyomány teológiai fogalmáról*, Bp., 2015.

Congar, Y. *Szeretem az egyházat*, Bp., 1994.

Escaffit, Jean-Claude, Moïz Rasiwala, *Histoire de Taizé*, Paris, 2008.

Fries, H., Rezigáció és remény között, *Mérleg* 2 (1991)

136–142.

Fries, H., Rahner, K., *Einigung der Kirchen – reale Möglichkeit. Mit einer Bilanz „Zustimmung und Kritik“ von H. Fries* (QD 100), Freiburg, Basel, Wien, ⁵1985.

Gánóczy, S., *Az Egyház*, TKK III/1, Róma, 1980.

Gánóczy, A. [S.], *Calvin et Vatican II. L'Église servante*, Cerf, Paris, 1968.

Gánóczy, A. [S.], *Calvin, théologien de l'Église et du ministère*, Paris, 1964.

Gánóczy S., Kálvin és a pápaság, *Határon innen, határon túl, Teológiai párbeszéd*, Szent István Társulat, Budapest, 2009, 137–147.

Hietamäki, Minna, *Agreeable Agreement: An Examination of the Quest for Consensus in Ecumenical Dialogue*, London – New York, T&T Clark, 2010.

Kasper, W., Die apostolische Sukzession als ökumenisches Problem, in: W. Pannenberg (Hg.), *Lehrverurteilungen – kirchentrennend?* III, Freiburg-Göttingen, 1990, 329–349.

Kasper, W., Egy Úr, egy hit, egy közösség. A jövő ökumenikus távlatai, *Mérleg* 3 (2002) 280–296.

Kehl, M., Die eine Kirche und die viele Kirchen, *Stimmen der Zeit* 1 (2001) 3–16.

Kehl, M., *Die Kirche. Eine katholische Ekklesiologie*, Würzburg, 1992.

Kránitz M., *Unitatis reintegratio határozat az ökumenizmusról*, in uő, *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai negyven év távlatából, 1962–2002. A zsinati dokumentumok áttekintése és megvalósulása*, Bp., 2002, 135–159.

Marga, Irímie, *In dragoste si adevăr. Dialogul teologic oficial ortodoxo-catolic, de la Rodos la Balamand*, Cluj, 2000.

Neuner, P., Ein katholischer Vorschlag zur Eucharistiegemeinschaft, *Stimmen der Zeit* 7 (1993) 443–450.

Neuner, P., *Théologie œcuménique. La quête de l'unité des Églises chrétiennes*, Paris, 2005.

Neuner, P., *Kirchen und kirchliche Gemeinschaften*, in M.J. Rainer (szerk.), „*Dominus Iesus*“: *Anstößige Wahrheit oder anstößige Kirche?*, *Dokumente, Hintergründe, Standpunkte und Folgerungen*, Münster, ²2001, 196–211.

Neuner, P., *Théologie œcuménique. La quête de l'unité des Églises chrétiennes*, Paris, 2005.

Pannenberg, W., *New Consensuses, Defused Conflicts and Protestant Anxieties*, *Ecumenical Dialogue*, <http://www.kirchegeld.de/english/1653-4229.html>.

Pannenberg, W., *Systematische Theologie* 3., Göttingen, 1993.

Rahner, K., Ratzinger, J., *Episkopat und Primat* (QD 11), Freiburg-Basel-Wien, ²1963.

Rainer, M. J. (szerk.), „*Dominus Iesus*“: *Anstößige Wahrheit oder anstößige Kirche?*, *Dokumente, Hintergründe, Standpunkte und Folgerungen*, Münster, ²2001.

Ruegger, H., *Ecumenical Consideration in Connection*

<p>with the “Joint Declaration”, Ecumenical Dialogue 4 (1998), http://www.kirchegeld.de/english/1653-4228.html.</p> <p>Schneider, Th. (szerk.): <i>A dogmatika kézikönyve 1-2.</i>, Budapest, 1996-1997.</p> <p>Tillich, P., <i>Rendszeres teológia</i>, Budapest, 1996</p> <p>Török Csaba, <i>Írás és Hagyomány: Kíséret egy megújult katolikus értelmezésre</i>, Budapest: Új Ember, 2016.</p> <p>Scatena, Silvia, <i>Taizé: le origini della comunità e l’attesa del Concilio</i>, Berlin, 2011</p> <p>Spink, K., <i>Roger testvér, Taizé alapítója</i>, Budapest, 1989.</p> <p>Vik J., Koinonia / Communio – Ein ekklesiologischer Begriff in ökumenischer Perspektive, <i>Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Theologia Catholica Latina</i> 1 (2009) 21-48.</p> <p>Zamfir K., “Aki nem ismeri a Szentírást, nem ismeri Krisztust.” A Dei Verbum álláspontja a Szentírásról, in Nóda Mózes - Zamfir Korinna - Bodó Márta, <i>A II. vatikáni zsinat maradandó időszzerűsége</i> (A Katolikus Akadémia kiadványai 1), Budapest: Szent István Társulat, Cluj: Verbum, 2014, 93-124.</p> <p>Zamfir K., Transcending Confessional Borders. The Ecumenical Vocation of Roger Schutz, <i>Konfluenzen: Jahrbuch der Fakultät für Evangelische Theologie von Hermannstadt/Sibiu</i> (2015) 207-229.</p>		
--	--	--

9. A tantárgy tartalmának összhangba hozása az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásaival.

- A tantárgy tartalma megegyezik az egyetemi oktatásban a fontosabb egyetemeken tanított ökumenikus teológia tantárgy tartalmával és szemléletmódjával.
- A tárgy keretében figyelembe vesszük a kortárs ökumenikus párbeszéd és kutatás eredményeit.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az ökumenikus teológia eredményeinek elsajátítása	Kollokvium	50 %
10.5 Szeminárium	Az egyéni kutatás	Szemináriumi dolgozat	50 %
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • A II. vatikáni zsinat ökumenizmussal kapcsolatos álláspontjának ismerete • A Limai Dokumentum és a <i>From Conflict to Communion</i> című dokumentum ismerete 			

Kitöltés dátuma
2017. szeptember 29.

Előadás felelőse
Prof. Dr. Zamfir Korinna

Szeminárium felelőse
Prof. Dr. Zamfir Korinna

A jóváhagyás dátuma
2017. október 3.

Igazgató
Prof. Dr. Molnár János egyetemi tanár